

Asia: VN/2575/2021

Luonnos hallituksen esitykseksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain, terveydenhuoltolain sekä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Vastaajataho:

Järjestö, työnantajat/työntekijät

Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistaminen

1a) Hyvinvointialueen olisi esityksen mukaan yhdessä alueensa kuntien kanssa muodostettava *alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä*. Onko ehdotus mielestänne tarkoituksenmukainen kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistamiseksi?

Ei [Alueilla on jo vakiintuneet yhteistyön rakenteet kuntien ja eri koulutuksen järjestäjien välillä. Päätösvalta asiassa tulisi olla alueilla. Esimerkiksi Helsingissä toimii jo nykyainsäädännön puitteissa opiskeluhuollon yhteistyöfoorumi, jossa ovat edustettuina kaikki koulutuksen järjestäjät, ml. kunta. Helsinki toimii jatkossakin omana hyvinvointialueenaan ja nykyinen rakenne on osoittautunut toimivaksi.]

1b) Millä taholla tulisi käsityksenne mukaan olla vastuu alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmän muodostamisesta?

Koulutuksen järjestäjällä [Koulutuksen järjestäjä vastaa jatkossakin yhteisöllisestä opiskeluhuollosta ja oppilaitosten hyvinvointityön monialaisesta kokonaisuudesta. Koulutuksen järjestäjillä on paras paikallinen asiantuntemus oman kouluyhteisön tarpeista ja kehittämiskohteista]

2) Kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulisi laatia opiskeluhuollon toteuttamiseksi *kunnan opiskeluhuoltosuunnitelma*, joka liitettäisiin lastensuojelulain (417/2007) 12 §:n mukaiseen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Onko esitys mielestänne tarkoituksenmukainen?

Ei [Nykyinen lainsäädäntö ja käytäntö on osoittautunut toimivaksi. Koulutuksen järjestäjällä tulee olla järjestäjä- ja oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma, jonka perusteet on säädetty valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa. Järjestäjäkohtaisten suunnitelmien tulee olla linjassa kunnallisten lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien kanssa.]

3) Hyvinvointialueella tulisi olla alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma. Se valmisteltaisiin alueellisessa opiskeluhoiton yhteistyöryhmässä ja hyväksyttäisiin hyvinvointialueen aluevaltuustossa. Alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma liitettäisiin lastensuojelulain 12 §:ssä tarkoitettuun alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Huomioitanne esityksestä?

Ks. edellinen kohta (2).

4) Mikäli esitys ei mielestänne riittävästi huomioi erilaisia opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä, kuten esimerkiksi ne, jotka toimivat useamman kunnan alueella tai yksityiset koulutuksen järjestäjät, millä tavoin muuttaisitte esitystä?

Esitys ei huomioi riittävästi erilaisia koulutuksen järjestäjiä, kuten yksityisiä oppilaitoksia. Kunnan opetustoimen rinnalla tulisi puhua myös yksityisistä, valtion ja yliopiston kouluista. Kunnilla ja yksityisillä koulutuksen järjestäjillä on nykyisellään toimivia yhteistyön rakenteita, joilla varmistetaan opiskeluhoitolain mukainen alueellisesti toimiva ja yhtenäinen opiskeluhoiton kokonaisuus.

5) Hyvinvointialue järjestää opiskeluhoitopalvelut 1.1.2023 alkaen. Näettekö, että opetuksen tai koulutuksen järjestäjällä on yhdessä hyvinvointialueen kanssa edellytykset huolehtia oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n mukaisesti siitä, että opiskeluhoitosta muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus?

Ei [Vastuu yhteisöllisestä opiskeluhoitosta ja oppilaitoksen hyvinvoinnista on jatkossakin koulutuksen järjestäjällä. Oppilaitosten onnistunut hyvinvointityö edellyttää jatkuvaa monialaista yhteistyötä ja kouluyhteisön hyvää tuntemusta. Opiskeluhoiton ammattihenkilöt toimivat tiiviissä ja saumattomassa yhteistyössä opetushenkilöstön kanssa. Tällä varmistetaan sekä toimivat pedagogiset ja opiskeluhoitolliset ratkaisut että oikea-aikainen yksilöllisen opiskeluhoiton palveluihin ohjaaminenkin. Muutoksen myötä toiminta hajautuu ja edellytykset toimivalle ja yhtenäiselle kokonaisuudelle heikkenevät merkittävästi.]

Opiskeluhoiton yksilökohtaisen työn kirjaaminen, rekisterinpito ja tietosuoja

6) Esityksessä täsmennetään opiskeluhoiton kirjaamiseen, rekisteröintiin ja tietojen salassapitoon liittyviä oppilas- ja opiskelijahuoltolain säännöksiä. Huomioitanne esityksestä?

Nykyinen lainsäädäntö on tältä osin riittävä ja osoittautunut toimivaksi.

7) Miten arvioisitte esitysluonnosta tietosuojasääntelyn näkökulmasta?

Kantaan siirtyminen voi vaikuttaa negatiivisesti nuoren kokemaan luottamuksellisuuteen tietojensa kirjaamisessa. On tärkeää varmistaa, että kokemus luottamuksellisuudesta säilyy jatkossakin.

8) Opiskeluhoiton siirtyessä hyvinvointialueelle tulee myös opiskeluhoiton psykologien ja kuraattorien kirjaamat asiakastiedot tallentaa valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin eli Kanta-palveluihin. Kanta-palveluihin liittymisen määräaajoista säädetään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä. Psykologien tietojen tallentaminen tulisi aloittaa heti hyvinvointialueiden aloittaessa. Sosiaalihuollon ja kuraattorien liittymisvelvoitteen määräaika on 1.9.2024. Arvioitko tarvittavien muutosten olevan mahdollisia näiden määräaikojen puitteissa?

Ei. Mikäli vastaatte ei, miten pitkän siirtymäajan arvioitte olevan tarpeellinen [Mikäli siirtymään päädytään, sekä kuraattorien että psykologien osalta tulee olla yhtä pitkät siirtymäajat, ja aikaisintaan 1.8.2025 mennessä.]

Muut huomiot esityksestä

9) Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 16 §:n mukaan oppilaitoksen työntekijän tulee olla yhteydessä opiskeluhoollon psykologiin tai kuraattoriin, jos oppilaitoksen tai opiskeluhoollon työntekijä arvioi opiskelijan tarvitsevan opiskeluhoollon psykologi- tai kuraattoripalveluja. Esityksessä ehdotetaan, että yhteydenotto opiskeluhoollon palveluihin koskisi psykologin ja kuraattorin palveluiden lisäksi myös koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkärin ja terveydenhoitajan palveluja. Yhteydenotto tapahtuisi jatkossa yhteisymmärryksessä oppilaan tai opiskelijan kanssa. Huomioitanne esityksestä?

Ehdotus on perusteltu, mutta käytännössä näin on toimittu jo nykyisen lainsäädännön puitteissa. Koko koulun henkilöstöllä on ollut ja on jatkossakin velvollisuus ohjata nuori opiskeluhoollon, ml. opiskeluterveydenhuollon palveluiden piiriin. Auttamisessa on keskeistä yhteisymmärrys nuoren kanssa.

10) Hyvinvointialue järjestää 1.1.2023 alkaen opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelut, kouluterveydenhuollon sekä lukioden ja ammatillisen koulutuksen opiskeluterveydenhuollon. Voimassa olevan oppilas- ja opiskelijahuoltolain 24 §:n mukaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ohjaa ja kehittää yhteistyössä Opetushallituksen kanssa edellä mainittuja palveluja. Esityksen mukaan Opetushallitus ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ohjaisivat ja kehittäisivät yhdessä yhteisöllistä opiskeluhoolltoa ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella olisi päävastuu edellä mainittujen hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien palvelujen ohjauksesta ja kehittämisestä. Pidätekö esityksen mukaista ohjaus- ja kehittämisvastuun muutosta tarkoituksenmukaisena vai tulisiko Opetushallituksen ohjaus- ja kehittämisrooli säilyttää nykyisellään?

Ei, ohjaus- ja kehittämisvastuut tulee säilyttää nykyisellään [Koulutuksen järjestäjällä on vastuu koulun koko toiminnasta, ja hyvinvointityö, ml. opiskeluhoollon palvelut, ovat tiivis osa koulun toimintaa. Opetushallitus antaa koulutuksen järjestäjiä velvoittavat valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet, joiden osana on opiskeluhoolltosuunnitelma, jota koulukohtaisesti tarkennetaan. Opetushallitus siis ohjaa myös koulun hyvinvointityötä. Tämä on tarkoituksenmukaista, sillä opiskeluhoolllossa on keskeistä monialainen yhteistyö opiskeluhoollon ammattihenkilöiden ja opetushenkilöstön välillä. Näin syntyvät parhaat pedagogiset, kasvatukselliset ja yhteisölliset ratkaisut sekä yksilöiden että koko kouluyhteisön näkökulmasta. Mikäli tämä Opetushallituksen ohjaus ja opiskeluhoollon yhteys opetussuunnitelmiin katoaa, on vaarana, että myös yhteys opetushenkilöstön ja opiskeluhoollon henkilöstön välillä katoaa. On syytä korostaa, että opiskeluhoolltolain monialainen asiantuntijaryhmä on usein opettajavetoinen, ja ryhmän jäsenenä toimii usein opiskeluhoollon ammattihenkilöitä. Myös tämän yksilöllisen opiskeluhoollon ohjaus kuuluu luontevasti Opetushallitukselle. Opiskeluhoollto ja koulun hyvinvointityö on osa koko koulun kehittämistyötä. Tätä työtä ei voi THL ohjeistaa.]

11) Mahdolliset muut huomionne esitysluonnoksesta?

Lainvalmistelussa ei ole kuultu keskeisiä opetuksen ja kasvatuksen toimijoita eikä sidosryhmiä. Tästä syystä esityksessä on puutteita. Esitys tulisikin palauttaa uuteen valmisteluun.

Yksityiskoulujen Liitto ry - Lausunnon laatija: Mirva Lindström, hallituksen jäsen